

rium Okręgu Szkolnego Poznańskiego. Jednocześnie w latach 1961-1962 prowadziłem badania nad pluskwiakami różnoskrzydłymi wód Kotliny Jeleniogórskiej. Wyniki tych badań, podobnie jak z okolic Gniezna, były publikowane w „Badaniach Fizjograficznych nad Polską Zachodnią” (1963, 1964).

W roku 1962 otrzymałem od prof. A. Wróblewskiego propozycję pracy naukowej w Instytucie Zoologicznym PAN, Oddział w Poznaniu, którą podjąłem wraz ze zobowiązaniem badań nad larwami ważek. Na podstawie własnych materiałów podałem bliższe szczegóły morfologiczne ułatwiające rozpoznanie trzech par podobnych gatunków (Bull. Ac. pol. Sci. 1964, 1967). Z końcem kwietnia 1967 r. napisałem pracę doktorską „Larwy ważek (Odonata) torfowisk sfagnowych Polski”, której obrona odbyła się w końcu stycznia 1968 r. Mimo to mianowanie na stanowisko adiunkta otrzymałem dopiero pod koniec roku 1971.

Z niektórych ważniejszych dokonań mogę wymienić zapoczątkowane w okresie pracy pedagogicznej badania nad tzw. spizarnią dzierzby gąsiora. Opracowanie „O pożywieniu [dzierzby] gąsiora (*Lanius collurio* L.)...” opublikowane w roku 1967 („Acta Ornithologica”) na życzenie waszyngtońskiego odpowiednika naszego Zakładu Współpracy z Zagranicą w Zakresie Piśmiennictwa Naukowego i Naukowo-Technicznego zostało wydane w języku angielskim w roku 1971. Kolejne cenne opracowanie dotyczy ekologii, biologii i morfolo-

gii *Velia sauli* Tam. i *V. caprai* Tam. Opublikowałem ponad 120 różnego typu opracowań i doniesień naukowych. Oprócz nich wykonałem wiele recenzji redakcyjnych. Własnych materiałów na około 20-30 prac nie udało mi się przygotować do druku.

Nie należałem do jakichkolwiek partii politycznych. Byłem natomiast wieloletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego oraz Societas Internationalis Odonatologica – jako członek-założyciel (od października 1971 r.).

Uczestniczyłem aktywnie w konferencjach, sympozjach, zjazdach oraz warsztatach bentologicznych.

Otrzymałem Honorową Odznakę „Zasłużony dla miasta Poznania” i Honorową Odznakę „Zasłużony dla Województwa Poznańskiego” oraz Złoty Krzyż Zasługi.

W grudniu 1956 r. zawarłem związek małżeński z Ludmiłą Kolną, przyszłym inżynierem budownictwa lądowego i magistrem pedagogiki. Miałem z nią troje dzieci: Wojciecha (ur. 1958 – mgr historii i mgr prawa), Małgorzatę (ur. 1959 – lekarz-specjalista chorób dziecięcych) oraz Sławomira (ur. 1961 – dr nauk chemicznych).

Wągrowiec, 27 czerwca 2005 r.

Dr Stefan Mielewczyk (4 II 1933 – 12 VIII 2005)

Rafał BERNARD, Paweł BUCZYŃSKI, Grzegorz TOŃCZYK

Dr Stefan Mielewczyk (February 4, 1933 – August 12, 2005) – A biography and a profile of Dr S. Mielewczyk, an excellent Polish hydroentomologist, are presented with special attention paid to his odonatological achievements. A complete list of his 76 publications (57 original) to a various extent related to Odonata or odonatology is enclosed.

Dwunastego sierpnia 2005 roku, w wieku 72 lat, odszedł na zawsze doktor Stefan Mielewczyk. Osoba ogromnie zasłużona dla polskiej entomologii, skarbnica wiedzy o owadach wodnych, przedstawiciel wymierającego pokolenia klasycznych przyrodników.

Dr Stefan Mielewczyk był rodowitym Wielkopolaninem, urodził się w Gnieźnie jako piąte dziecko w rodzinie Michała i Salomei z Rynarzew-

skich. Ojciec, uczestnik wojny antybolszewickiej, był wówczas podoficerem zawodowym 17. Pułku Artylerii Lekkiej. Dom i szkoła ukształtowały dr. Mielewczyka jako człowieka wiernego wartościom patriotycznym, niezwykle dbałego o język ojczysty. Po maturze uzyskanej w roku 1952 w Liceum im. Bolesława Chrobrego w Gnieźnie, starał się o przyjęcie na Wydział Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Poznańskiego. W epoce głębokiego stalinizmu przeszłość ojca stanęła na przeszkodzie realizacji tych zamiarów. Mimo zdanych egzaminów dopiero po dwóch nieudanych próbach dostania się na UAM, i po zaliczeniu pierwszego roku studiów w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu, mógł przenieść się na wymarzoną biologię na uniwersytecie. Studia ukończył w maju 1958 roku obroną

pracy magisterskiej „Pluskwiaki różnoskrzydłe (*Hemiptera-Heteroptera*) wód okolic Gniezna”. Pragnąc specjalizować się w hydroentomologii, odrzucał inne oferty zatrudnienia na uczelniach, pracując jako bibliotekarz w Bibliotece Głównej UAM oraz nauczyciel biologii i chemii w liceum w Gnieźnie. Jednocześnie pozostawał aktywny naukowo, prowadząc badania i publikując. Wreszcie w roku 1962 podjął zgodną z zainteresowaniami pracę w Instytucie Zoologicznym PAN (Oddział w Poznaniu), zobowiązując się do badań nad larwami ważek. Doktoryzował się w roku 1968 na podstawie fundamentalnej rozprawy „Larwy ważek (*Odonata*) torfowisk sfagnowych Polski”. W tejże instytucji, obecnie funkcjonującej jako Zakład Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN, pracował do przejścia na emeryturę. Jednak nie zakończyło to jego aktywności naukowej, która pozostała wysoka do ostatnich dni życia: jeszcze w latach 2004-2005 wygłaszał referaty na konferencjach naukowych (Fot. 1), a w druku znajduje się wciąż 10 jego prac.

Fot. 1. Spotkanie pokoleń: dyskusja z Jackiem Wendzonką na sympozjum w Urszulinie, 22 V 2004 (fot. B. Daraż).

Fot. 1. Meeting of generations: a discussion with Jacek Wendzonka during the symposium in Urszulin, 22nd May 2005 (phot. B. Daraż)

Dorobek doktora Stefana Mielewczyka obejmuje 147 pozycji, w tym 120 publikacji oryginalnych. Ich tematyka wskazuje na szeroki zakres zainteresowań. Dominują prace poświęcone ważkom,

pluskwiakom wodnym i chrząszczom wodnym. Ponadto dr S. Mielewczyk wydał drukiem prace dotyczące jętek, skorupiaków, widłonków, płazów i ptaków, a nawet roślin wodnych. Pojedyncze publikacje dotyczyły także zagadnień metodycznych oraz ochrony owadów. Oprócz opracowań oryginalnych ukazał się też szereg recenzji literatury specjalistycznej, notatek o działalności towarzystw naukowych i o czasopismach fachowych. Jako znawca historii polskiej entomologii opublikował także kilka biogramów znanych entomologów oraz teksty o historii badań ważek i o pochodzeniu niektórych nazw taksonomicznych. Pełny spis publikacji i opis dorobku naukowego dr. S. Mielewczyka zostaną zamieszczone w „Wiadomościach Entomologicznych” (BERNARD i in. w druku). Poniżej skupiamy się więc tylko na jego dokonaniach na polu odonatologii.

Lista publikacji doktora Stefana Mielewczyka w różnym stopniu poświęconych ważkom i odonatologii (w załączeniu) liczy 76 pozycji, z których 57 ma charakter oryginalny. To dorobek będący kamieniem milowym w rozwoju tej dyscypliny naukowej w Polsce. Dr S. Mielewczyk był w kraju pierwszym odonatologiem w tak dużym stopniu analizującym faunę ważek w oparciu o larwy. Znalazło to odbicie już w jednej z pierwszych jego prac, poświęconej Wielkopolskiemu Parkowi Narodowemu. Do największych osiągnięć dr. Mielewczyka na tym polu można zaliczyć prace dotyczące morfologii larw trzech par trudnych do rozróżnienia gatunków: *Calopteryx splendens* i *C. virgo*, *Aeshna juncea* i *A. subarctica*, *Somatochlora alpestris* i *S. arctica*.

Międzynarodowe uznanie dr S. Mielewczyk zyskał rozstrzygnięciem synonimiki *Coenagrion lunulatum* = *C. vernale*. W naszych oczach jest jednak przede wszystkim twórcą szeregu klasycznych studiów faunistyczno-ekologicznych odonatofauny Polski, np.: Wielkopolskiego Parku Narodowego, okolic Gniezna, rezerwatu „Ptasi Raj”, Mierzei Helskiej, Pienin. Najbardziej wartościowe spośród nich jest monograficzne opracowanie wybranych krajowych torfowisk sfagnowych, w którym wprowadzono autekologiczny podział ważek na tyrfobionty, tyrfofile i tyrfokseny, przy czym *novum* był podział tyrfofili na gatunki pierwszego i drugiego rzędu. Na marginesie, precyzyjne określenie „torfowiska sfagnowe”, wprowadzone do literatury zoologicznej właśnie przez dr. S. Mielewczyka, jest powszechnie stosowane do dziś. Do dziś także każdy, kto opracowuje ważki tych siedlisk, zaczy-

na od sięgnięcia po tą publikację.

Wieloletnia praca nad fauną obszarów górskich zaowocowała krytycznym spojrzeniem na odonatofaunę Tatr oraz ważnym, syntetycznym opracowaniem *Somatochlora alpestris* do „Polskiej czerwonej księgi zwierząt”. Niestety, nigdy nie ujrzała świata dziennego monografia torfowisk sudeckich, o której dr Mielewczyk wielokrotnie wspominał w rozmowach kularowych.

Ważnym elementem dorobku dr. S. Mielewcyka są krytyczne wykazy gatunków Polski. Pierwszy, z roku 1990, był ostatecznym ustaleniem listy gatunków stwierdzonych w kraju, rozstrzygając status *Coenagrion mercuriale* i *Gomphus pulchellus*. Doczekał się on uzupełnienia w roku 1997. Obecnie w druku znajduje się nowa lista ważek Polski poszerzona o krótkie charakterystyki gatunków.

Cechą charakterystyczną dr. S. Mielewcyka był doskonały warsztat badawczy. Przejawiało się to między innymi w gromadzeniu obfitego materiału, dbałości o stronę metodyczną, krytycznej i szczegółowej analizie danych oraz bardzo starannym przygotowaniu tekstów do druku. Przyjemnością jest lektura jego prac, napisanych piękną polszczyzną. Będąc recenzentem wielu prac innych autorów, uczył ich podobnego podejścia. Rysem jego publikacji jest też wprowadzana i stosowana z wielkim wyczuciem typologia autekologiczna.

W roku 1971 dr S. Mielewczyk został członkiem-założycielem Societas Internationalis Odonatologica, organizacji zrzeszającej odonatologów z całego świata i przez dziesięciolecia animującej aktywność badawczą. Był też wieloletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, Polskiego Towarzystwa Entomologicznego i Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego. W ramach PTEnt., był członkiem-założycielem i pierwszym przewodniczącym (1998-2004) Sekcji Odonatologicznej. Za swą działalność uhonorowany został kilkoma odznaczeniami, w tym Złotym Krzyżem Zasługi.

Odszedł człowiek dużego formatu, który odcisnął piętno na tych, którzy mieli okazję go spotkać.

Publikacje oryginalne

- MIELEWCZYK S. 1965. Larwy ważek (Odonata) Wielkopolskiego Parku Narodowego. Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za III i IV kwartał 1964, 28 (2): 223-224.
- MIELEWCZYK S. 1965. Bemerkungen zur Morpholo-

gie der Larven von *Agrion virgo* (L.) und *A. splendens* (Harr.) (Odonata, Agrionidae). Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences, Cl. II, sciences biologiques, 13 (10): 583-585.

- MIELEWCZYK S. 1966. Larwy ważek (Odonata) Wielkopolskiego Parku Narodowego. Prace Monograficzne nad Przyrodą Wielkopolskiego Parku Narodowego pod Poznaniem PTPN, 4 (3): 1-39.
- MIELEWCZYK S. 1967. Bemerkungen über die Morphologie der Larven einiger Libellenarten (Odonata). Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences, Cl. II, sciences biologiques, 15 (4): 221-225.
- MIELEWCZYK S. 1967. O pożywieniu gąsiora, *Lanius collurio* L., w okolicy Gniezna (woj. poznańskie). Acta Ornithologica, 10 (6): 157-175.
- MIELEWCZYK S. 1969. Larwy ważek (Odonata) niektórych torfowisk sfagnowych Polski. Polskie Pismo Entomologiczne, 39 (1): 17-81.
- MIELEWCZYK S. 1970. Odonata i Heteroptera rezerwatu Ptasi Raj koło Gdańska ze szczególnym uwzględnieniem słonawego jeziora. Fragmenta Faunistica, 15 (19): 343-363.
- MIELEWCZYK S. 1970. Wążki (Odonata) i pluskwiaki wodne (Heteroptera) torfowiska niskiego pod Gniezmem (woj. poznańskie). Fragmenta Faunistica, 16 (1) : 1-10.
- MIELEWCZYK S. 1971. Wążki (Odonata) Mierzei Helskiej. Polskie Pismo Entomologiczne, 41 (2): 361-369.
- MIELEWCZYK S. 1971. Über das Vorkommen von *Lestes barbarus* (Fabr.) in Polen. [W:] Abstracts of the First European Symposium of Odonatology, Gent (Belgium), October 22-23, 1971: 33.
- MIELEWCZYK S. 1972. Über das Vorkommen von *Lestes barbarus* (Fabricius) in Polen. Odonatologica, 1 (1): 37-40.
- MIELEWCZYK S. 1972. Wążki (Odonata) okolic Gniezna. Fragmenta Faunistica, 18 (8): 141-162.
- MIELEWCZYK S. 1973. Wążki (Odonata) rzeki Raby, niektórych jej dopływów i zbiorników przyrzecznych. Acta Hydrobiologica, 15 (4): 379-385, 1 tabela.
- MIELEWCZYK S. 1974. Bemerkungen über die Synonymie von *Coenagrion lunulatum* (Charpentier, 1840) – *C. vernale* (Hagen, 1839, *nomen nudum*) (Zygoptera: Coenagrionidae). Odonatologica, 3 (4): 267-268.
- MIELEWCZYK S. 1977. Odonata. [W:] A. Wróblewski (red.), Bottom fauna of the heated Konin

- Lakes. Monografie Fauny Polski, 7. PWN, Warszawa – Kraków: 205-223.
- MIELEWCZYK S. 1978. Ważki (Odonata) Pienin. *Fragmenta Faunistica*, 22 (6): 265-294.
- MIELEWCZYK S. 1978. A new record of the mass occurrence of *Aeshna (Hesperaeschna) confusa* (Rambur) on a ship in the mouth of Rio de la Plata, Uruguay (Anisoptera: Aeshnidae). *Notulae Odonatologicae*, 1 (2): 29.
- MIELEWCZYK S. 1979. Badania nad entomofauną (Ephemeroptera, Odonata, Heteroptera) jeziora Zbęchy i kanału pod Rogaczewem. [W:] XI Zjazd Hydrobiologów Polskich w Łodzi, 5-8 września 1979. Streszczenie komunikatów: 93-94.
- MIELEWCZYK S. 1979. Ein neuer Fundort von *Orthemtrum brunneum* (Fonscolombe) und die Verbreitung der Art in Polen (Anisoptera: Libellulidae). *Notulae Odonatologicae*, 1 (4): 59-61.
- MIELEWCZYK S. 1981. Uwagi o faunie ważek (Odonata) Ojcowskiego Parku Narodowego. *Przeгляд Zoologiczny*, 25 (2): 259-263.
- MIELEWCZYK S. 1982. Der Zug von *Libellula quadrimaculata* L. durch Gniezno, Westpolen im Jahr 1975 (Anisoptera: Libellulidae). *Notulae Odonatologicae*, 1 (9): 154.
- MIELEWCZYK S. 1982. Flug der *Sympetrum fonscolombi* (Sel.) über dem Atlantischen Ozean (Anisoptera: Libellulidae). *Notulae Odonatologicae*, 1 (10): 165-166.
- MIELEWCZYK S. 1984 (1983/1984). Quantitative investigations on Odonata, Heteroptera and Coleoptera in a drainage channel near the village of Turew (Poznań region). *Acta Hydrobiologica*, 25/26 (1): 89-100.
- MIELEWCZYK S. 1988. Dotychczasowy stan poznania fauny ważek (Odonata) OPN. [W:] Stan poznania fauny Ojcowskiego Parku Narodowego i problemy jej ochrony, Ojców, 6-7 maja 1988 r. Streszczenia referatów: 9.
- MIELEWCZYK S. 1990. Odonata – Ważki. [W:] J. Razowski (red.), *Wykaz zwierząt Polski. Tom I, część XXXII/1-20 Insecta: Protura-Planipennia*. Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków: 39-42.
- MIELEWCZYK S. 1990. Dotychczasowy stan poznania fauny ważek (Odonata) Ojcowskiego Parku Narodowego. *Prądnik. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera*, 1: 59-62.
- MIELEWCZYK S. 1990. Evaluation quantitative des larves d'Odonates dans de petits réservoirs champêtres des environs de Turew (Région de Poznań). *Acta Hydrobiologica*, 32 (1/2): 187-193.
- MIELEWCZYK S. 1993. Wstępne rozpoznanie składu jakościowego niektórych grup owadów (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) kilku jezior lobeliowych okolic Bytowa (Pojezierze Pomorskie). [W:] I Konferencja Naukowa „Jeziora lobeliowe, charakterystyka, funkcjonowanie i ochrona”. Poznań – Bytów, 13-16 września 1993. Program konferencji i streszczenia referatów: 17.
- MIELEWCZYK S., DOMEK P. 1994. Zagęszczenie i biomasa zoobentosu na maksymalnych głębokościach jezior lobeliowych Pojezierza Bytowskiego i Borów Tucholskich. [W:] M. Kraska (red.), *Jeziora lobeliowe, charakterystyka, funkcjonowanie i ochrona. Cz. II. Idee ekologiczne 7, seria Szkice 5*: 29-45.
- MIELEWCZYK S. 1994. Wstępne rozpoznanie składu jakościowego niektórych grup owadów (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) jezior lobeliowych w okolicy Bytowa (Pojezierze Pomorskie). [W:] M. Kraska (red.), *Jeziora lobeliowe, charakterystyka, funkcjonowanie i ochrona. Cz. II. Idee ekologiczne 7, seria Szkice 5*: 85-92.
- MIELEWCZYK S. 1996. Zmiany w faunie ważek (Odonata) Tatrzańskiego Parku Narodowego. [W:] I Ogólnopolska Konferencja „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a Człowiek – stan i perspektywy badań tatrzańskich”, Zakopane 6-9.10.1995: 39.
- MIELEWCZYK S. 1996. Zmiany w faunie ważek (Odonata) Tatrzańskiego Parku Narodowego. [W:] A. Kownacki (red.), *Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego a Człowiek, Tom II. Biologia. Tatrzański Park Narodowy, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi Oddział Krakowski, Kraków – Zakopane*: 88-89.
- MIELEWCZYK S. 1997. Proces zasiedlania nowo utworzonego stawu śródpolnego przez główne grupy owadów (Ephemeroptera, Odonata, Heteroptera, Coleoptera). [W:] IV Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne: Fauna dena małych zbiorników słodkowodnych i małych rzek. 5-7 czerwiec 1997, Siedlce: 12-13.
- MIELEWCZYK S. 1997. Jakościowe i ilościowe zmiany zasiedlenia Ephemeroptera, Odonata, Heteroptera i Coleoptera w świeżym stawie śródpolnym. [W:] XVII Zjazd Hydrobiologów Polskich. Poznań, 8-11 września 1997. Materiały

- zjazdowe: 96.
- MIELEWCZYK S. 1997. Odonata – ważki. [W:] J. Razowski (red.), Wykaz zwierząt Polski. Tom V, Część XXXII/24 Hymenoptera – Posłowie. Wyd. Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, Kraków: 161.
- MIELEWCZYK S. 1998. Ważki (Odonata) Ojcowskiego Parku Narodowego. [W:] Sympozjum „Badania faunistyczne w Ojcowskim Parku Narodowym w latach 1988-1997”. Ojców, 7-9. maja 1998. Materiały sesji: 22.
- MIELEWCZYK S. 1998. Materiały do znajomości entomofauny wodnej (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) stawów rybnych pod Siedlcami jako proponowanego rezerwatu „Rybakówka”. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, 2: 109-118.
- MIELEWCZYK S. 2000. Larwy ważek (Odonata) Wielkopolskiego Parku Narodowego i zmiany zachodzące w ich składzie. [W:] Fauna denna jezior. Materiały VII Ogólnopolskich Warsztatów Bentologicznych. Jezioro, Wielkopolski Park Narodowy, 25-27 maja 2000: 13-17.
- MIELEWCZYK S. 2000. Ważki (Odonata). [W:] J. Razowski (red.), Flora i fauna Pienin. Monografie Pienińskie, 1: 143-145.
- MIELEWCZYK S., DOMEK P. 2002. Makrofauna płytkiego litoralu lobeliowego jeziora Jeleń w Bytowie (Pojezierze Bytowskie). [W:] Fauna denna płytkich jezior. Materiały IX Ogólnopolskich Warsztatów Bentologicznych, Toruń – Bachotek, 16-18 maja 2002: 24.
- MIELEWCZYK S. 2003. Entomofauna (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) torfowiska sfagnowego jako końcowego stadium lądowania zbiornika dystroficznego na przykładzie Niknącej Łąki (Park Narodowy Gór Stołowych). [W:] Badania fauny dennej wód różnych typów. X Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne, Ciężarówka, 8-10 V 2003. Idee Ekologiczne, 15, seria Szkice, 8: 73-76.
- MIELEWCZYK S. 2003. Materiały do poznania entomofauny (Odonata, Hemiptera: Heteroptera, Coleoptera) torfowiska „Niknącej Łąki” w Parku Narodowym Gór Stołowych. Szczeliniec, 7: 59-72.
- MIELEWCZYK S. 2003. Materiały do znajomości entomofauny (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) Jeziora Łekneńskiego. Studia i Materiały do Dziejów Pałuk, 5: 33-45.
- MIELEWCZYK S. 2003. Wiosenny stan entomofauny (Odonata, Heteroptera, Coleoptera) w rzece Warcie i zbiornikach przyrzecznych w Nadwarciańskim Parku Krajobrazowym. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, 7: 87-99.
- MIELEWCZYK S. 2004. O ratunek dla entomofauny Stawów Toporowych w Tatrzańskim Parku Narodowym. [W:] P. Buczyński, A. Ptaszyńska, E. Serafin (red.), Badania ważek, chrząszczy i chruścików na obszarach chronionych. II Krajowe Sympozjum Odonatologiczne, XXIX Sympozjum Sekcji Koleopterologicznej PTE, III Seminarium Trichopterologiczne, Urszulin, 21-23.05.2004 r. Streszczenia referatów, komunikatów i posterów. Mantis, Olsztyn: 17.
- MIELEWCZYK S. 2004. Metodyka badań entomofauny wodnej z uwzględnieniem obszarów chronionych. [W:] P. Buczyński (red.), Badania ważek, chrząszczy i chruścików na obszarach chronionych. Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, 23 (3): 519-526.
- MIELEWCZYK S. 2004. Stan badań i zagrożenie entomofauny Stawów Toporowych w Tatrzańskim Parku Narodowym. [W:] P. Buczyński (red.), Badania ważek, chrząszczy i chruścików na obszarach chronionych. Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, 23 (3): 527-534.
- MIELEWCZYK S. 2004. *Somatochlora alpestris* (Sélys, 1840), Miedziopień alpejska. [W:] Z. Głowaciński, J. Nowacki (red.), Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 57-58.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Aeshnidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzicka, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Calopterygidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzicka, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Coenagrionidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzicka, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.

- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Cordulegastridae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Corduliidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Gomphidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Lestidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Libellulidae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MIELEWCZYK S., TOŃCZYK G. w druku. Wykaz gatunków, Platycnemididae. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzińska, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków, t. 2. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- Inne publikacje**
- MIELEWCZYK S. 1964. B. F. Belyšev: Opređelitel' strekoz Sibiri po imaginalnym i ličinočnym fazam. Izdatel'stvo Akademii Nauk SSSR, Moskva – Leningrad, 1963, str. 112 + 2 nlb. Przegląd Zoologiczny, 8 (2): 179. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1966. F. Cîrdei, F. Bulimar: Odonata, in Fauna Republicii Populare Române. Insecta. Editura Academiei Republicii Populare Române, București. 1965, Vol. VII, Fasc. 5, 274 pp., 243 ff. Przegląd Zoologiczny, 10 (2): 253. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1971. D. St. Quentin, M. Beier. Odonata (Libellen) [Odonata – ważki], Handbuch der Zoologie, II. Auflage, Bd. IV, 2. Hälfte, Lfg. 3, Walter de Gruyter & Co., Berlin 1968, 39 stron 27 rys. Polskie Pismo Entomologiczne, 41 (1): 232-233. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1972. J.I. Rybak: Przewodnik do rozpoznawania niektórych bezkręgowych zwierząt słodkowodnych. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk – Zakład Ekologii, PWN, Warszawa, 1971. str. 75, tab. 33. Przegląd Zoologiczny, 16 (1): 86-87. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1972. Pierwsze Europejskie Sympozjum Odonatologiczne, Gandawa, 22-23 października 1971. Przegląd Zoologiczny, 16 (3): 371-372.
- MIELEWCZYK S. 1974. B. M. Mamaev, Opređelitel' nasekomych po ličinkam. Posobie dla učitelej [Klucz do oznaczania larw owadów. Podręcznik dla nauczycieli] – Prosveščenie, Moskwa 1972, str. 400, 186 ryc., 16 tabl. Polskie Pismo Entomologiczne, 44 (2): 467-468. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1974. B. F. Belyšev: Strekozy Sibiri (*Odonata*). Izdat. „Nauka”, Sibirsk. Otdel., Novosibirsk 1973. T I, Cz. 1-2: 619 str., 270 ryc. Przegląd Zoologiczny, 18 (2): 276-277. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1979 (1978). B. F. Belyšev, A. Ju. Charitonov: Opređelitel' strekoz po kryl'jam (rody Boreal'nogo faunističeskogo carstva i sopređel'nych zemel', vidy fauny SSSR) (Klucz do oznaczania ważek na podstawie użytkowania skrzydeł (rodzaje borealnego królestwa faunistycznego i przyległych obszarów, gatunki fauny ZSRR), Izdatel'stvo „Nauka”, Sibirskoe Otdelenie, Novosibirsk, 1977, str. 397+2 nlb., 327 ryc. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, 22: 73-74. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1979 (1978). Notulae Odonatologicae. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, 22: 96-97.
- MIELEWCZYK S. 1979. G. Jurzitza – Unsere Libellen. Die Libellen Mitteleuropas in 120 Farbfotos. (Nasze ważki. Ważki Środkowej Europy w 120 barwnych fotografiach). Bunte Kosmos – Taschenführer, Franckische Verlagshandlung. W. Keller Co., Stuttgart 1978, 71 str. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, 23: 100-102. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1982. Polish translation of the 'Aka-Tombo' ['Red Dragonflies?'] song of Rofu Miki. Notulae Odonatologicae, 1 (9): 147.
- MIELEWCZYK S. 1982. Dziesięć lat (1971-1981) działalności Międzynarodowego Towarzystwa

- Odonatologicznego. Wiadomości Entomologiczne, 3 (3/4): 173-176.
- MIELEWCZYK S. 1984. Advances in Odonatology. Vol. I. Proceedings of the Sixth International Symposium of Odonatology Chur, 1981. Societas Internationalis Odonatologica (S.I.O.) and Netherlands Entomological Society, Utrecht and Amsterdam, 1982, VI + 308 pp. Przegląd Zoologiczny, 28 (2): 244-246. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1984. D. C. Geijskes & J. van Tol: De libellen van Nederland (Odonata). Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud (N. H.), 1983, 368 pp., 539 ff., 8 tt. Przegląd Zoologiczny, 28 (2): 246-248. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1985. Opuscula Zoologica Fluminensia, nowe szwajcarskie wydawnictwo se-ryjne. Przegląd Zoologiczny, 29 (3): 386-387. [recenzja]
- MIELEWCZYK S. 1998. Historia badań odonatologicznych w Polsce. [W:] I Krajowe Seminarium Odonatologiczne, Bromierzyk, 17-19 kwietnia 1998r. Materiały zjazdowe: 10-13.
- MIELEWCZYK S. 2001. [Autobiogram]. [W:] M. Bunalski, J.J. Lipa, J. Nowacki (red.), Almanach entomologów polskich XX wieku. Wiadomości Entomologiczne, 20 (Supl.): 129.
- MIELEWCZYK S. 2005. Pochodzenie wyrazów *ważka*, *Libellula*, *Odonata*. Odonatrix, 1 (2): 25.

Piśmiennictwo

- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G. w druku. Dr Stefan Mielewczyk (1933-2005). Wiadomości Entomologiczne, 25 (1).

Artykuły (Articles)

Interesujące stwierdzenia *Leucorrhinia caudalis* w siedliskach wtórnych

Paweł BUCZYŃSKI, Bogusław DARAŻ

Interesting records of *Leucorrhinia caudalis* in secondary habitats. – *Breeding populations of the Bulbous White-faced Darter were found in the years 2000-2005 in a sand pit in Zarzeka (CE Poland) and in fish ponds in Pawłokoma (SE Poland). The localities are interesting complements to the knowledge about the distribution of the species at the southern border of its compact range. The importance of fish ponds and surface rock excavations as secondary habitats is stressed. The water bodies are especially essential in areas that are poor of optimal habitats (well preserved glacial lakes and oxbow lakes) or where the habitats are destroyed. Some clues on the conservation activities (interference in succession of water body, limitation of an intensive fish culture, restrictions on fishing) are given.*

Wstęp

Leucorrhinia caudalis (Charpentier, 1840) jest w większej części państw Unii Europejskiej rzadka i silnie zagrożona (SCHORR 1996). Podobnie jest także w krajach bezpośrednio graniczących z Polską (OTT, PIPER 1998; HANEL, ZELENÝ 1999; DAVID, TÓTHOVÁ 2004; KÚDELA i in. 2004). W Polsce jest inaczej: przynajmniej na północy *L. caudalis* jest jeszcze częsta, choć widać pewien regres spowodowany eutrofizacją wód (BERNARD i in. 2002b). Stąd *L. caudalis* znalazła się na polskiej „Czerwonej li-

ście zwierząt ginących i zagrożonych”, ale w niskiej kategorii NT („bliski zagrożenia”) (BERNARD i in. 2002a).

Jako że jest wiele ważek pilniej wymagających opracowania i ochrony, brak prac o ekologii i występowaniu gatunku w całym kraju. Ale perspektywa lokalna jest inna. W Polsce centralnej i południowej *L. caudalis* jest mocniej zagrożona. Ponadto, te tereny leżą na skraju zwartej części zasięgu, więc dane z nich są ważne dla analizy statusu gatunku na Ukrainie, Słowacji, w Czechach.

Wobec rosnącego zagrożenia siedlisk naturalnych, interesujące jest też znaczenie dla *L. caudalis* siedlisk wtórnych (antropogenicznych).

Naszym celem jest podanie nowych stanowisk *L. caudalis* w wodach antropogenicznych Polski południowo- i środkowo-wschodniej oraz ich analiza na tle danych z Polski i krajów sąsiednich.

Material i metody

Analizowany materiał zebrano w latach 2000-2005, przy okazji różnych projektów badawczych dotyczących wód antropogenicznych. Łowiono larwy czerpakiem i zbierano wylinki. Obserwowano też imagines, notując: liczebność, obecność osobników juwenilnych i zachowania rozrodcze.

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

Rok 2, numer 1 (styczeń 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie